

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Afdeling Inlichtingen

Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Telefoon (070) 31 880 04
Telex 31337 MVD/GV/NL
Telefax (070) 31 879 51

Aan:

Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

D1399002375

Datum

17 mei 1999

Onderwerp

Voormalig Joegoslavië (15/99)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

Commodore

Bijlagen

één (1)

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Bezoekadres

Kalvermarkt 28, Den Haag

Doorkiesnummer

(070) 31 86634

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. Dis99002375

d.d. 17 mei 1999

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken

t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten, Dhr. L.A. Geelhoed ✓

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

t.a.v. [REDACTED] ✓

Ministerie van Buitenlandse Zaken ✓

t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel ✓

NL-NMR SHAPE, t.a.v. maj [REDACTED] ✓

DCBC, t.a.v. Hfd Dplg door middel van hardcopy en diskette

INTERN:

HMD

HACIV t.a.v. BCI

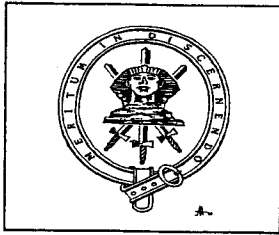
HAI

HBMA

MID-cel

Archief

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

15/99

(Afgesloten 111200 MEI 1999)

Conclusie/voorzicht

De toestand in Bosnië-Herzegovina blijft onveranderlijk instabiel. De centrale instellingen functioneren nauwelijks en het land wordt feitelijk bestuurd door de OHR. Positief is wel dat de Bosnische Serviërs aangekondigd hebben te willen terugkeren naar de nationale instellingen. De SDS-SRS fractie handhaaft haar boycot. De MKF wordt getracht nieuw leven in te blazen door het Federatie Forum weer bijeen te roepen en deadlines te stellen. Zowel de Bosnische Kroaten als de Moslims hebben al terughoudendheid aangetekend.

In de Kosovo-crisis wordt het politieke toneel beheerst door het jongste vredesvoorstel van de G-8, die ondermeer zinspeelt op een grotere VN-rol. Het diplomatieke stokje is inmiddels overgenomen door de VN, maar het NAVO bombardement op de Chinese ambassade lijkt voor verstoring te zorgen. Milosevic probeert inmiddels de verdeeldheid onder zijn tegenstanders te vergroten door Rugova toestemming te geven naar het buitenland te reizen en een gedeeltelijke terugtrekking van zijn veiligheidstroepen uit Kosovo aan te kondigen.

In Albanië heeft de minister van Binnenlandse Zaken na een gesprek met minister-president Majko zijn ontslaaanbod ingetrokken. De enorme vluchtelingenstroom blijft echter voor de nodige politieke instabiliteit zorgen.

Bosnië-Herzegovina

MKF

Westendorp ontslaat SDA minister

De Hoge Vertegenwoordiger, Carlos Westendorp, heeft op 29 april de minister van Binnenlandse Zaken van het Tuzlanski kanton (Kanton 3), Ferid Hodzic, ontslagen. Hodzic (SDA) wordt verweten systematisch het onderzoek naar fraude, corruptie en georganiseerde misdaad in het Tuzlanski kanton te hebben geblokkeerd.

Westendorps actie zou een doorbraak kunnen betekenen in het onderzoek naar het corruptieschandaal in het Tuzlanski kanton, waartoe begin december 1998 de aanzet werd gegeven door de voormalige gouverneur van het Tuzlanski kanton, Izet Hadzic. Hadzic beschuldigde destijds de huidige premier van het Tuzlanski kanton, Hazim Vikalo, van het verduisteren van geld en het aannemen van steekpenningen. Hoewel in april 1999 acht voormalige en huidige SDA regeringsfunctionarissen in staat van beschuldiging werden gesteld door de fiscale politie van de Moslim-

[REDACTED]

Kroatische Federatie (MKF), zou de ontslagen Hodzic het onderzoek naar Vikalo en andere SDA officials hebben tegengewerkt.

Federatie Forum weer bijeen

Na bijna een jaar radiostilte, komt op 11 mei het Federatie Forum weer bijeen. Onder auspiciën van de Amerikaanse ambassadeur in Bosnië-Herzegovina, Richard Kauzlarich, en de plaatsvervangend Hoge Vertegenwoordiger, Jacques Klein, worden de vertegenwoordigers van de Bosnische Kroaten en de Bosnische Moslims geacht met deadlines te komen voor het versnellen van het privatiseringsproces en de hervorming van de openbare instellingen. Daarnaast worden van beide partijen voorstellen verwacht met het oog op de beëindiging van de parallelle structuren en de oprichting van een gezamenlijk radio- en televisiestation voor de Moslim-Kroatische Federatie (MKF).

Hoewel de internationale gemeenschap, bij monde van het Kantoor van de Hoge Vertegenwoordiger (OHR), verwacht dat het Federatie Forum de obstakels op weg naar de implementatie van de Dayton-akkoorden zal opruimen, hebben zowel de premier van de MKF, Edhem Bicakcic (Moslim, SDA), namens de Bosnische Moslims, als de vice-premier van de MKF, Dragan Covic (Kroaat, HDZ BiH) namens de Bosnische Kroaten al aangegeven dat deze verwachting weinig realistisch is.

Met name voor de Bosnische Kroaten is een gezamenlijk radio- en televisiestation onbespreekbaar, omdat deze ontwikkeling het behoud van de eigen Kroatische identiteit (b.v. taal, cultuur) binnen Bosnië-Herzegovina verder in gevaar zou brengen. Daarnaast houden zowel de Bosnisch-Kroatische als de Bosnisch-Moslim autoriteiten – ondanks herhaaldelijke pogingen het tegendeel te bewerkstelligen – angstvallig vast aan de bestaande parallelle structuren; enerzijds uit angst de eigen machtsbasis te verliezen en anderzijds het diep gewortelde wantrouwen jegens de andere partner in de MKF. Slechts ten aanzien van de creatie van een zichzelf bedruipende Bosnische economie mag (enige) vooruitgang worden verwacht. Niet alleen omdat deze ontwikkeling beide partijen ten goede zal komen, maar vooral omdat de Bosnische Kroaten en de Bosnische Moslims een positief signaal willen afgeven met het oog op de donors conferentie (van de internationale gemeenschap), die volgens verwachting op 20-21 mei 1999 in Brussel zal worden gehouden.

RS

SDS blijft bij boycot

De voormalige Bosnisch-Servische regeringspartij SDS heeft aangekondigd haar boycot van de gezamenlijke Bosnische instellingen voort te zetten. Daarbij wordt verwezen naar een eerder besluit van die strekking van het Bosnisch-Servische parlement. De SDS-afgevaardigden zullen overigens wél deelnemen aan een voor 14 mei uitgeschreven vergadering van het Bosnische parlement, maar alleen als het gaat om de voorbereiding van de donorconferentie.

Met dit besluit geeft de SDS aan dat zij nog steeds bezwaren heeft tegen het optreden van de NAVO in zowel Bosnië-Herzegovina als Joegoslavië (Kosovo). Vele Bosnische Serviërs van divers politiek pluimage hadden het optreden van de NAVO bekritiseerd en gesteld dat de internationale gemeenschap partijdig is. Enkele spelers in de Bosnisch-Servische republiek (RS), zoals de Servische afgevaardigde in het Bosnische presidium Radisic en de demissionaire premier Dodik, wekken echter de indruk toch weer aan de slag te willen. Daartegen neemt de SDS impliciet stelling, al wil zij kennelijk niet verantwoordelijk worden gesteld voor het eventuele uitstellen van de nieuwe donorconferentie die mogelijk nog deze maand gehouden zal worden. Overigens is het opmerkelijk dat de SDS, zoals ook andere elementen in de RS, haar opstelling op nationaal niveau afhankelijk stelt van besluitvorming op entiteitsniveau. Dat is in overeenstemming met de Servische visie dat niet het centrale niveau, maar de deelstaten soeverein zijn. Toch lijkt deze opstelling deel uit te maken van een tendens waarbij de grens tussen centraal gezag en entiteitsniveau vervaagt. Leiders op entiteitsniveau gaan steeds vaker een leidende rol spelen op centraal niveau.

Bosnisch-Servische leger heeft weinig te vieren

Op 12 mei 1999 zal het Bosnisch-Servische leger (VRS) haar jaarlijkse 'Legerdag' vieren. In een gelukwens aan de troepen benadrukte de chef-staf van de VRS, generaal Momir Talic, dat de VRS de creatie van de Servische Republiek (RS) mogelijk heeft gemaakt. Ter ere van de aanstaande 'Legerdag' heeft de afgezette president van de RS, Nikola Poplasen, op 10 mei 1999 een receptie gehouden, waarbij hij een aantal VRS officieren heeft bevorderd. Ondertussen heeft het Bosnische parlement het militaire budget voor 1999 goedgekeurd, waarin de VRS 100 miljoen Konvertibilnih Marka (KM) werd toebedeeld, terwijl voor bijvoorbeeld het Bosnisch-Kroatische leger (HVO) en het gezamenlijke leger van de Moslim-Kroatische Federatie (VFBiH) respectievelijk 800 miljoen KM en 400 miljoen KM werd uitgetrokken.

Het door het Bosnische parlement goedgekeurde budget voor de VRS staat in geen verhouding tot de bedragen die het HVO en VFBiH ter beschikking zijn gesteld. In de wetenschap dat de hechte samenwerking met het Joegoslavische leger (VJ) onder druk staat door de NAVO-acties, zal deze ontwikkeling het bij de Bosnische Serviërs aanwezige gevoel van onveiligheid vergroten. Tegelijkertijd zal het het wantrouwen jegens de bedoelingen van de Bosnische Kroaten en de Bosnische Moslims versterken. Hoewel het een traditie is dat de president van de RS rond 'Legerdag' officieren bevordert, zal dit in het geval Poplasen voor de internationale gemeenschap moeilijk te accepteren zijn, omdat hij in maart 1999 door de Hoge Vertegenwoordiger, Carlos Westendorp, uit zijn functie werd gezet. Behalve de vraag of SFOR de bevorderingen ongedaan moet maken – Poplasen is immers niet langer president –, is het onduidelijk of Poplasen hiermee de relaties met de internationale gemeenschap verder wil destabiliseren. Desalniettemin is het de verwachting dat de 'Legerdag' vreedzaam zal verlopen, waarbij de VRS de bepalingen van de Dayton-akkoorden zal (blijven) respecteren.

Kroatië

Nieuwe geruchten over overlijden Tudjman

Er zijn opnieuw geruchten dat de Kroatische president Tudjman op relatief korte termijn zal overlijden.

Als er prijzen zouden worden uitgereikt voor de frequentie waarmee iemands overlijden wordt voorspeld, dan zou Tudjman deze met vlag en wimpel behalen. Voorlopig past derhalve enig voorbehoud, al moet worden gesteld dat de gezondheid van Tudjman reeds lang te wensen overlaait. Mocht hij in de komende weken inderdaad van het politieke toneel verdwijnen, dan laat hij zijn land in chaos achter. Zijn partij, de HDZ, heeft sinds de Kroatische onafhankelijkheid de dienst uitgemaakt, maar dat heeft meer voordeel opgeleverd voor een kleine klik in de onmiddellijke nabijheid van Tudjman dan voor het land als geheel. Kroatië is dan ook in de greep van een sociaal-economische crisis en de HDZ heeft er meer toe bijgedragen deze in stand te houden, dan haar op te lossen. Zij dreigt dan ook bij de parlementsverkiezingen die in de loop van dit jaar moeten worden gehouden, vernietigend te worden verslagen. De oppositie doet verwoede pogingen tot samenwerking, maar vooralsnog hebben persoonlijke tegenstellingen de overhand. Vermoedelijk zal het uitzicht op regeringsverantwoordelijkheid de tegenstellingen nog vergroten. Daarom moet er rekening mee worden gehouden dat Kroatië ten prooi zal vallen aan sociale, economische en politieke spanningen, die het uitstippelen van een coherente strategie voor de toekomst vooralsnog onmogelijk zal maken. Dat kan de rol die Kroatië in de regio speelt, met name ten aanzien van Bosnië-Herzegovina, ernstig compliceren.

Joegoslavië

Montenegro

Montenegro aanvaardt controle op scheepvaart

[REDACTED]

Op de Internet-site van het Montenegrijse ministerie van Informatie wordt het feit dat de NAVO een blokkade van de haven van Bar overweegt, in positieve termen beoordeeld, omdat het wordt gezien als een indicatie dat de NAVO niet kiest voor het bombarderen van de haven. Dat wordt gepresenteerd als een steuntje in de rug van het regime in Podgorica. Onderstreept werd dat Montenegro de federale autoriteiten niet erkent. Daarom wordt ook geprotesteerd tegen een recent decreet dat de VJ voor de verdediging van het land het recht hebben om alle beschikbare grondstoffen, en derhalve ook de olievoorraden in Bar, te confiskeren. De regering van Montenegro heeft de NAVO de controle aangeboden op alle ladingen die de Montenegrijse kust naderen.

Overigens heeft de Montenegrijse minister van Binnenlandse Zaken Maras een ontmoeting gehad met de commandant van de VJ-marine, Zec. Daarin is overeen gekomen dat de controle over de Joegoslavische grenzen onder gezamenlijke verantwoordelijkheid van de VJ en de Montenegrijse politie (MUP) zal komen. In samenhang daarmee is de grensovergang bij Debeli Brijeg weer opengesteld.

Hoewel de Montenegrijse president Djukanovic zelf nooit het woord "onafhankelijkheid" in de mond heeft genomen, begint het er steeds meer op te lijken dat het Montenegrijse verzet tegen de federale autoriteiten separatistische effecten kan hebben. Daarbij speelt een hoofdrol dat Montenegro in het verzet tegen de federale autoriteiten (dat overigens in hoge mate terug te voeren is op de rivaliteit met Djukanovic's voorganger als Montenegrijns president en opvolger als federaal premier, Bulatovic) steeds meer federale taken in eigen hand neemt. Zo wordt de federale controle over in- en uitvoer ontdoken, hetgeen Montenegro overigens allerminst windeieren legt. Ook wordt het vermogen van het leger om de integriteit van het land te beschermen, tenminste impliciet gecompliceerd. Tenslotte wordt ook 's lands buitenlandse politiek in twijfel getrokken. Alle drie deze elementen zijn terug te vinden in bovenvermelde verklaring. Die zal dan ook door de federale autoriteiten als een provocatie worden beschouwd. Montenegro gokt echter kennelijk in toenemende mate op bescherming van NAVO-zijde in geval van een openlijke confrontatie met de federale autoriteiten. Daardoor kan de NAVO-bemoeienis met de interne situatie in Joegoslavië het separatisme in niet alleen Kosovo, maar ook Montenegro aanwakkeren.

Overigens onderstreept de ontmoeting tussen Maras en Zec dat noch het leger, noch de Montenegrijse autoriteiten uit zijn op een openlijke confrontatie. Onder de huidige omstandigheden zou een openlijke militaire krachtmeting (die overigens zonder enige twijfel in het nadeel van Montenegro zou uitpakken) in geen van beider belang zijn. Tot op heden heeft de rivaliteit tussen Montenegro en de federale instellingen vrijwel uitsluitend de vorm gehad van een verbale krachtmeting en een zenuwenoorlog. Er bestaat in die omstandigheden echter het gevaar dat misverstanden tot een ongewilde escalatie leiden.

Kosovo

G-8 voorstel

De ministers van Buitenlandse Zaken van de "G-8" (de zeven belangrijkste geïndustrialiseerde landen en Rusland) hebben op 6 mei een overeenkomst gesloten voor een raamwerk voor een diplomatieke oplossing voor het conflict in Kosovo. Uitgangspunt is dat die politieke oplossing moet worden gesanctioneerd door een besluit van de VN-Veiligheidsraad en in overeenstemming moet zijn met het eerder gesloten akkoord van Rambouillet, d.w.z. een hoge mate van autonomie voor Kosovo, maar met inachtneming van de soevereiniteit en territoriale integriteit van Joegoslavië. Alle Joegoslavische en Servische militaire en para-militaire eenheden moeten uit Kosovo worden teruggetrokken, maar ook het "Kosovo Bevrijdingsleger" (UCK) moet worden ontwapend. Alle vluchtelingen moeten naar hun oorspronkelijke woonplaatsen kunnen terugkeren. Bovendien moet niet alleen de gewapende strijd worden beëindigd, maar moet er een plan worden ontwikkeld voor de economische ontwikkeling en stabiliteit in de gehele "crisisregio". Daartoe moet een "effectieve

[REDACTED]

internationale civiele en veiligheidsaanwezigheid", gesanctioneerd door de VN, in Kosovo ontplooid worden.

De diplomatieke inspanningen van de afgelopen weken waren er niet primair op gericht om de direct betrokken conflictpartijen weer naar de onderhandelingstafel te krijgen, maar veeleer om de internationale gemeenschap op één lijn te krijgen. Het "G-8"-akkoord is daarvan het resultaat. Ondanks de ogenschijnlijke eenstemmigheid blijkt in de praktijk toch nog sprake van grote verdeeldheid. Zo hadden met name de VS, maar ook andere NAVO-landen tevoren aangegeven dat het toezicht op de naleving van een eventueel vredesakkoord, en indien noodzakelijk het opleggen van een akkoord, in hun visie alleen succesvol kan worden gedaan als NAVO-instellingen een kardinale rol spelen. Dat werd met name weersproken door Rusland, dat veel meer belang hechtte aan de rol van de VN en de OVSE. Uit de gebruikte formuleringen kan worden opgemaakt dat dit dilemma nog niet is doorbroken. Bovendien wordt volledig voorbijgegaan aan het feit dat tenminste twee permanente leden van de Veiligheidsraad, te weten China en Rusland, herhaaldelijk hebben aangegeven grote bezwaren te hebben tegen een militair ingrijpen in een soevereine staat, tenzij dit gebeurt met instemming van de autoriteiten van dat land.

Een mogelijk nog groter bezwaar is dat het G-8 akkoord niet tegemoet komt aan kardinale bezwaren van de direct betrokken conflictpartijen, te weten de Joegoslavische autoriteiten en de Kosovo-Albanezen. Het was reeds ten tijde van de onderhandelingen in Rambouillet onwaarschijnlijk dat beide partijen met de uitvoering van die akkoorden zouden meewerken; de Joegoslaven achten een verregaande autonomie voor Kosovo een onaanvaardbare inbreuk op de soevereiniteit van het land, maar de Kosovo-Albanezen van hun kant blijven streven naar volledige onafhankelijkheid. Het is uitermate onwaarschijnlijk dat een dergelijk akkoord na twee maanden hevige strijd, NAVO-bombardementen en de verdrijving van honderdduizenden Albanezen nu wél uitvoerbaar zou zijn. Beide conflictpartijen vertrouwen elkaar minder dan ooit en de Joegoslavische autoriteiten zijn nog gesterkt in hun mening dat de NAVO, die door hen als agressor wordt gezien, geen rol kan spelen bij het toezicht op de naleving van een eventueel vredesakkoord. Onder die omstandigheden zullen de Joegoslavische autoriteiten niet instemmen met de volledige terugtrekking van hun eenheden uit Kosovo, en het UCK niet met ontwapening.

Ook over de staatkundige toekomst van Kosovo bestaan nog veel onduidelijkheden. Zo eiste de Kosovo-Albanese delegatie in "Rambouillet" dat na een overgangstermijn van drie jaar, waarin Kosovo een belangrijke mate van autonomie dient te genieten, een referendum zal worden gehouden over de staatkundige toekomst van het gebied. Gezien de etnische verhoudingen zullen zowel Serviërs als Albanezen ervan uitgaan dat een dergelijk referendum een voorbode zal zijn voor volledige onafhankelijkheid. Voor de Servische autoriteiten is dat onbespreekbaar.

Het belangrijkste manco van het "G-8"-akkoord is dat er geen machtsmiddelen bestaan om de conflictpartijen te bewegen tot instemming met dit akkoord. De NAVO-aanvallen op Joegoslavië hebben de positie van federaal president Milosevic alleen maar versterkt en omdat de mening van de Joegoslavische bevolking over de kwestie-Kosovo opmerkelijk eensluidend is (vrijwel iedereen is tegen substantiële concessies ten aanzien van Kosovo) is te verwachten dat Milosevic ook tegenover de G-8 zijn poot stijf zal houden. Ook de mogelijkheden om de Kosovo-Albanezen, primair het UCK, tot medewerking te bewegen zijn beperkt. Zonder enige twijfel zullen de UCK-commandanten, die zich in het verleden reeds hadden gekeerd tegen plannen tot ontwapening van hun eenheden, in de gebeurtenissen van de afgelopen weken geen stimulans zien om nuwél aan dergelijke voorstellen te voldoen.

Tegen die achtergrond moet worden geconcludeerd dat het G-8 voorstel vooral tot doel had om de internationale verdeeldheid over "Kosovo" in te dammen, maar daarin slechts ten dele is geslaagd. Bovendien is er geen uitzicht op nieuwe machtsmiddelen om de conflictpartijen tot een politiek

[REDACTED]

compromis te dwingen, zo daar al politieke wil voor bestaat. Derhalve is het G-8 akkoord voorsnog niet meer dan een klein stapje op een nog lange weg; het is uitermate onwaarschijnlijk dat hierdoor de politieke impasse rond "Kosovo" op korte termijn kan worden doorbroken.

Melding terugtrekking FRJ-troepen

Op maandag 10 mei werd door het Joegoslavische staatspersbureau Tanjug gemeld dat Belgrado een deel van de troepen de opdracht had gegeven om zich terug te trekken uit Kosovo. Met de uitvoering van de gedeeltelijke terugtrekking zou op zondag 9 mei, vanaf 22.00 uur begonnen zijn. Volgens het officiële staatspersbureau Tanjug was het mogelijk de troepen terug te trekken omdat het UCK nu in voldoende mate verslagen was.

De aankondiging van de terugtrekking van de troepen is het nieuwste goede gebaar van de zijde van Milosevic. Het bericht past in het rijtje van eerder afgegeven signalen. Zo stelde Milosevic drie Amerikaanse gevangengenomen soldaten in vrijheid, liet de Kosovaarse schaduwpresident Ibrahim Rugova met zijn gezin naar Italië vertrekken en stemde hij in met gewapende internationale presentie op Servisch grondgebied. Daarbij ging hij echter op geen enkele NAVO-eis in. De aankondiging van de gedeeltelijke terugtrekking van de troepen moet gezien worden als een poging van Milosevic om de eensgezindheid binnen de NAVO te breken en de bombardementen te stoppen. De voortzetting van de NAVO-bombardementen staat momenteel onder druk door de burgerdoelen die in laatste weken geraakt zijn. Stopzetting van de bombardementen zou een adempauze voor de strijdkrachten betekenen.

UCK tegen voorstel G-8

Een woordvoerder van het "Kosovo Bevrijdingsleger" (UCK) heeft stelling genomen tegen kernelementen van het raamwerk dat de G-8 vorige week had ontworpen voor een vredesregeling voor Kosovo. Dit raamwerk zou volgens het UCK geen enkele garantie bieden op het beëindigen van het menselijke lijden in Kosovo. Met name de voorziene ontwapening van het UCK werd onaanvaardbaar genoemd. Ook de autonomie van Kosovo, zoals voorzien in het akkoord van "Rambouillet" en van de daarop gebaseerde G-8 constructie, werd aangeduid als "voorgoed verdwenen", evenals de optie om met uitsluitend VN-eenheden toe te zien op de naleving van een eventueel akkoord. Alternatieven voor een onafhankelijk Kosovo werden principieel verworpen. Bovendien oefende de woordvoerder felle kritiek uit op de "schaduwpresident" van Kosovo, Rugova, die vorige week naar Italië reisde en inmiddels heeft aangegeven van daaruit een bemiddelende rol te willen gaan spelen. Volgens het UCK mist Rugova daarvoor het mandaat.

Scheldpartijen tussen Bukoshi en Thaci

De "schaduwpremier" van Kosovo, Bukoshi, en de leider van de door het UCK gevormde regering voor Kosovo, Thaci, hebben de afgelopen dagen elkaars integriteit en handelwijzen in het openbaar bekritiseerd. Bukoshi veroordeelde het feit dat de door hem benoemde leider van het "Leger van de republiek Kosovo" (FARK), Bicaj, onlangs als onderminister van Defensie is toegetreden tot de regering-Thaci. Dit besluit van Thaci werd "absurd, betekenisloos en gevaarlijk" genoemd; het zou tot doel hebben de bevrijdingsbeweging voor Kosovo te verdelen. Het persbureau van het UCK heeft op haar beurt kritiek geleverd op twee bladen die nauwe betrekkingen hebben met de partij van Bukoshi, de LDK. Deze zouden een "anti-nationale politiek" voeren, de "nieuwe realiteit" in Kosovo niet willen begrijpen en "schaamteloos profiteren" van de verdeeldheid die zij mede hebben gezaaid. Expliciet werd gesteld dat Bukoshi en het FARK strijdig handelen met de belangen van het volk van Kosovo; bedreigd werd dat zij te zijner tijd de rekening daarvoor gepresenteerd zouden krijgen.

Hoewel de Kosovo-Albanen met name ten tijde van de onderhandelingen in Rambouillet een schijn van eenheid probeerden op te houden, en hoewel Thaci bij de vorming van zijn huidige regering zetels open had gehouden voor LDK-leden, lijkt de verdeeldheid in het Kosovo-Albanese

[REDACTED]

kamp onoverbrugbaar. Bukoshi c.s. achten zich nog steeds de wettige, want gekozen, regering van Kosovo; bovendien onderstrepen zij dat het UCK iedere aanspraak op legitimiteit heeft verloren in de slag met de Servische en Joegoslavische eenheden. Het UCK, dat voor een deel is ontstaan uit onvrede met de door de LDK lange tijd gepropageerde geweldloze koers, bestempelen Bukoshi en de eveneens tot de LDK behorende "schaduwpresident" Rugova als collaborateurs met het Joegoslavische bewind. Ongeacht de daadwerkelijke status van Bicaj vormt de groep rond Bukoshi een regering zonder leger; de FARK heeft zich nooit kunnen ontwikkelen tot een geloofwaardige tegenhanger van het UCK. De groep rond Thaci beschikt wèl over een geloofwaardig verzetsleger, maar ontbeert de controle over de bijdragen die de Albanese emigrés in het buitenland bijdragen. Mocht in Kosovo ooit een vredesregeling worden gevonden, dan is de kans op een gewapende confrontatie tussen beide stromingen uiterst groot.

SDA sluit zich aan bij Thaci

De belangrijkste partij van de Moslims in Kosovo, de SDA, heeft zich aangesloten bij de regering-Thaci. De leider van de SDA in Kosovo, Balic, heeft de post van minister voor Euro-Atlantische integratie aanvaard.

Het belang van deze aankondiging is niet gelegen in het aantal Moslims in Kosovo, want dat is niet groter dan enkele duizenden ("Moslim" is in dit verband een etnische, en niet noodzakelijkerwijs een religieuze aanduiding). Het grote belang is het feit dat de SDA een tak is van de gelijknamige partij van de Moslims in Bosnië-Herzegovina. Deze heeft ook een vertakking in de Servisch/Montenegrijnse regio Sandzak, waar een moslim-minderheid (in dit geval in religieuze zin gebruikt) wordt onderdrukt. Aangezien de SDA in zowel Sandzak als Kosovo onder directe controle staat vanuit Sarajevo, verbindt de Bosnische Moslim-top zich met deze stap direct aan het streven naar onafhankelijkheid voor de Kosovo-Albanesen (dit is immers de hoofddoelstelling van de regering-Thaci). Tevens ontstaat door deze stap een directe geografisch/politieke corridor tussen Sarajevo en Tirana. Door de Servische propaganda wordt reeds sinds jaar en dag gewezen op het gevaar van "omsingeling" van het Servische volk door moslims.

Rugova in Italië

Op 5 mei verscheen de etnisch Albanese leider Ibrahim Rugova, in gezelschap van zijn gezinsleden, in Italië. Of hij uit vrije wil heeft mogen vertrekken of Joegoslavië uit is gezet is nog onduidelijk. Sinds zijn aankomst heeft Rugova gesprekken gevoerd met de Italiaanse premier Massimo d'Alema en minister van Buitenlandse Zaken Lamberto Dini. Over de inhoud van deze gesprekken is weinig bekendgemaakt. Verder heeft Rugova contact gehad met o.a. de Britse minister van Buitenlandse Zaken Cook. Hij zou nog steeds achter een multicultureel Kosovo staan dat deel dient uit te maken van Joegoslavië.

De laatste tijd is Rugova diverse malen op de Joegoslavische TV te zien geweest. Tijdens deze uitzendingen was hij steeds te zien in gesprek met federaal president Milosevic. Er moet rekening mee worden gehouden dat deze ontmoetingen onder dwang hebben plaatsgevonden en zijn gebruikt om de publieke opinie in binnen- en buitenland te beïnvloeden. Aangenomen mag worden dat Rugova de reis naar Italië met toestemming van de Joegoslavische autoriteiten heeft kunnen ondernemen. De geruchten (ook van NAVO-zijde) dat Rugova onder huisarrest staat worden met deze actie in ieder geval geheel ontkracht. Wat belangrijker is, is de geloofwaardigheid van Rugova in de eigen gelederen. Door zijn tegenstanders, met name in het UCK, is hij steeds afgeschilderd als een leider die onderhandelt met de vijand terwijl zijn volk werd belaagd. Daarmee heeft zijn reputatie als "schaduwpresident" van de Kosovo-Albanesen, in ieder geval in eigen gelederen, ernstige schade opgelopen. De steun die hij nog geniet binnen het Kosovo-Albanese kamp is vermoedelijk minimaal. Daarom moet worden afgewacht of afspraken die in eventuele toekomstige onderhandelingen over een oplossing voor Kosovo worden gemaakt, ook met hem kunnen worden gemaakt. Indien de regering in Belgrado beoogd heeft het Kosovo-Albanese kamp te verdelen en

[REDACTED]

Rugova, in ieder geval voor dit moment, als geloofwaardig leider van de Kosovo-Albanezen, buiten spel te zetten, dan lijkt zij daarin geslaagd. Mocht echter een van de externe spelers in de hoop een dreigend dilemma te ontlopen van Rugova's (voormalige) positie als "president van Kosovo" gebruik willen maken, dan is hij daarvoor vermoedelijk nog steeds een geschikt doelwit.

Agani vermoord

Een prominent lid van de partij van Rugova (LDK), Fehmi Agani, is het afgelopen weekeinde dood gevonden in Kosovo. Het Joegoslavische persbureau TanJug heeft het UCK verantwoordelijk gesteld voor de moord op Agani. Dit is ontkend door familieleden van Agani en door vertegenwoordigers van het UCK, die hebben gemeld dat Agani kort voor zijn dood door Servische eenheden was gearresteerd.

Geen van beide lezingen is onwaarschijnlijk. Er zijn herhaaldelijk berichten dat Servische eenheden etnisch-Albanese mannen arresteren en laten verdwijnen, en het is allerminst uitgesloten dat dit ook met Agani gebeurd is. Anderzijds zou hij de eerste prominente Kosovo-Albanese leider zijn die de dood vindt door Servisch geweld. De vraag dringt zich op waarom de Serviërs dan niet ook Rugova, die zich wekenlang in hun macht heeft bevonden, om het leven hebben gebracht. Bovendien heeft het UCK een motief voor de dood van Agani: dat zou een vergelding kunnen zijn voor het "verraderlijke gedrag" dat LDK-leiders als Rugova en "schaduwpremier" Bukoshi in de visie van het UCK de afgelopen weken hebben vertoond. Laatstgenoemde is vorige week expliciet door het UCK met strafmaatregelen bedreigd; aanslagen op andere "collaborerende" Albanese in Kosovo hebben aangetoond dat het hier geen loze dreigementen betreft. Het moet dan ook allerminst worden uitgesloten dat UCK-vertegenwoordigers, al dan niet handelend in opdracht van de centrale leiding van dat leger, de hand aan Agani geslagen hebben.

UCK bekritiseert NAVO en doet beroep op "Moslim-broeders"

In de Albanese media is gemeld dat de UCK-leiding het betreurt dat er geen sprake is van coördinatie van de militaire activiteiten van het UCK en de NAVO in Kosovo. Op een persconferentie in de noord-Albanese stad Kukës werd gesteld dat de NAVO, die in het verleden het UCK het hof maakte, het "leger" nu marginaliseert. Aangedrongen werd op leveranties van met name moderne wapens van de NAVO aan het UCK. Ook werd aangedrongen op de snelle inzet van onder meer Apache-gevechtshelikopters. Een woordvoerder van het UCK gaf later aan dat de luchtsteun van de NAVO nog altijd welkom is, maar onvoldoende is om te voldoen aan de behoeften van het UCK. Daarvoor zouden grondtroepen noodzakelijk zijn, die beschikken over voldoende zwaar materieel om een tegenwicht te bieden aan de VJ. Erkend werd dat de visie van de NAVO en die van het UCK op deze kwestie uiteen lopen. Daarom werd een oproep gedaan aan "Arabische en islamitische broeders" om de Kosovo-Albanezen financieel en militair bij te staan.

Het UCK heeft altijd gehoopt dat de NAVO-interventie in Joegoslavië de eigen onafhankelijkheidsstrijd ten goede zou komen. Om die reden heeft het UCK herhaaldelijk militaire samenwerking aangeboden. De NAVO heeft zich echter tot op heden niet openlijk daarvoor uitgesproken, omdat de door het UCK nagestreefde onafhankelijkheid niet tot de openlijk geformuleerde oorlogsdoelen van de NAVO behoort. Het is voor het eerst dat het UCK niet alleen teleurstelling uit ten aanzien van de NAVO, maar ook min of meer openlijke kritiek. Daarbij wordt als verkapt dreigement geuit dat het UCK, als het niet verzekerd is van steun van de NAVO, in andere landen van de wereld wapenaankopen zou kunnen doen. In de praktijk zou dat naar verwachting neerkomen op wapenaankopen in de islamitische wereld. Vermoedelijk beoogt het UCK vooral in te spelen op de latente vrees bij de internationale gemeenschap voor verspreiding van islamitisch-fundamentalisme op de Balkan. Het is een impliciete waarschuwing aan het adres van de NAVO dat zij niet de enige denkbare bron van geld en wapens vormt. Een soortgelijke "morele chantage" is door de Bosnische Moslims enkele jaren geleden toegepast. Tot op heden zijn er geen aanwijzingen voor belangrijke bijdragen uit de Arabische/islamitische wereld aan de Kosovo-Albanezen.

Albanië

Minister van binnenlandse zaken trekt ontslagaanvraag in

Petro Koci, minister van Binnenlandse Zaken in de regering van premier Pandeli Majko, kondigde op 8 mei aan dat hij zijn ontslag zou indienen bij de Albanese president. Na diverse gesprekken met onder meer Majko en de leiders van diens Socialistische Partij zag Koci een dag later echter weer van zijn ontslag af. Koci, die belast is met de opvang van de vluchtelingen uit Kosovo, gaf te kennen dat zijn ontslagvoornemen niets te maken had met de vluchtelingenproblematiek, maar was ingegeven door recente fricties van persoonlijke aard tussen hem en Majko. In de gesprekken die hij over zijn ontslagvoornemen had gevoerd, zouden Majko en Koci echter in staat zijn geweest de onenigheid uit de weg te ruimen. Hierna zou er een vertrouwensbasis zijn om het ministerschap te continueren.

Hoewel door alle betrokkenen wordt onderstreept dat Koci's ontslagvoornemen los stond van de inhoud zijn portefeuille en vooral persoonlijke oorzaken had, is het niet onaannemelijk dat zijn ontslagaanvraag toch ook verband hield met het vluchtelingenprobleem. Naar schatting bevinden zich momenteel meer dan 400.000 Kosovaarse vluchtelingen in Albanië. Vanaf het moment dat de vluchtelingenstroom op gang kwam, heeft de regering eigenlijk met lege handen gestaan. Slechts door een beroep te doen op de internationale gemeenschap, die Albanië vervolgens langs allerlei kanalen te hulp is geschoten bij de opvang van de vluchtelingen, is het vluchtelingenprobleem enigszins beheersbaar gebleven. Hierbij is de voornaamste verdienste van de regering geweest dat zij de internationale gemeenschap ervan heeft weten te overtuigen dat hulp dringend geboden was en dat internationale hulpverleners op alle mogelijke medewerking van de Albanese autoriteiten zouden mogen rekenen. Door deze opstelling heeft de regering haar zeggenschap over de aanpak van het vluchtelingenprobleem in feite overgedragen aan de internationale hulpinstellingen en vervult zij in het gunstigste geval de rol van coördinator en aanspreekpunt. Voor een minister van Binnenlandse Zaken, verantwoordelijk voor vluchtelingenopvang, moet het frustrerend zijn onder dergelijke omstandigheden beleid te voeren. Het lijkt derhalve niet ver gezocht om zijn ontslagvoornemen met zijn weinig benijdenswaardige positie in verband te brengen.

Dat evenwel wordt dat ontkend dat zijn ontslagaanvraag beleidsinhoudelijke redenen had, moet worden gezien tegen de achtergrond van de politieke opstelling die de Albanese regering vanaf het begin van de Kosovo-crisis heeft gekozen. De regering, die beseft dat zij zonder grootschalige hulp van buitenaf niet zal overleven, heeft zichzelf volledig dienstbaar gemaakt aan de wensen en belangen van de westerse landen (NAVO) inzake de Kosovo-crisis. Niet alleen hoopt zij op die manier de huidige crisis zonder kleerscheuren door te komen. Tevens hoopt zij voor haar huidige coöperatieve houding na afloop van de crisis door de belangrijkste westerse landen en instellingen in financiële en veiligheidspolitieke zin ruimhartig te worden beloond. Politieke strubbelingen in de eigen regeringsgelederen passen niet in het beeld dat de Albanese regering momenteel graag van zichzelf uitdraagt. Daarom zal momenteel iedere minister, maar vooral die van Binnenlandse Zaken, weerstand ondervinden als hij -om welke reden dan ook- overweegt op te stappen.